

SZLOVÁK NEMZETISÉGI NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A szlovák népismeret érettségi vizsgakövetelményeiben két alapvető cél fogalmazódik meg.

Egyrészt a vizsga azt hivatott mérni, hogy a vizsgázó birtokában van-e a vizsgatárgy interdiszciplináris jellegű ismeretanyagának, alapvető tényeinek. A vizsgatárgy követelményrendszere tartalmazza a szlovák nemzet és a magyarországi szlovák nemzeti kisebbség történelmének, néprajzának, földrajzának, nyelvtörténetének és nyelvjárástanának építészetének, szociológiájának, irodalomtörténetének, zenetörténetének elemeit, illetve az alapvető politológiai ismereteket.

Az érettségi vizsgakövetelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el a magyarországi szlovák kisebbséget meghatározó kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

Másrészt a vizsgán alapvető követelmény annak bemutatása, hogy a vizsgázó milyen mértékben sajátította el a vizsgatartalmakat, mennyire képes megszerzett ismereteit általános formában is megfogalmazni, illetve a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat, tényeket felhozni, azokat érvekkel alátámasztani.

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket, tényeket – főleg fogalmakat kéri számon. Az alapismeretek számonkérésén túl azt méri, hogy a vizsgázók tudatosították, megértették-e a magyarországi szlovák kisebbség múltját, jelenét, anyagi-szellemi kultúráját, társadalmi-politikai helyzetét meghatározó kérdéseket, problémákat.

Tudják-e azokat értelmezni és általánosabb formában megfogalmazni. Meghatározó jelentőségű az alapvető kompetenciák mérése (források, statisztikák elemzése, szaknyelv alkalmazása, általánosítás képessége, analógiák, okozati viszonyok használata). Fontos a kommunikációs készségek mérése, egyszerűbb ismeretszerzési eljárások, a rendszerező képesség, az ítéletalkotás alapvető formáinak készségszintű alkalmazásának elvárása.

Az emelt szintű vizsga általánosabb jellegű, legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó ismereteit és képességeit vizsgálja.

A vizsga a vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó, összetettebb ismeretszerzési eljárásokat, önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, ítéletalkotási és kifejező készségek kialakulását várja el.

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, különbség csupán a témák megközelítésének konkrét, illetve absztrakt módjában, összetettségében, önállóságában van.

A) KOMPETENCIÁK

- A szlovák nemzetre és nemzetiségre vonatkozó források (anyagi, írott, képi, elektronikus) felhasználása, elemzése.

- Források alapján történeti, kisebbségpolitikai problémák megfogalmazása, ok-okozati viszonyok felismerése, törvényszerűségek felismerése, analógia megvonása múlt és jelen között.
- Múzeumok, néprajzi gyűjtemények, műemlékek, emlékművek megismerése, információgyűjtés, rendszerezés, elemzés. A gyűjtött és elemzett információk segítségével a szlovák kisebbség hétköznapijainak és ünnepeinek megismerése.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyaték megismerése, felhasználása a szlovákok lakta kistérségek szemléletes bemutatásánál, leírásánál.
- Természetföldrajzi és gazdaságföldrajzi adottságok, életviszonyok, életmód, és kultúra összefüggésszerek felismerése és értelmezése.
- Térképek elemzése, történeti, gazdasági, statisztikai, demográfiai adatok, gráfok, grafikonok kikeresése, elemzése, összehasonlítása egy-egy településsel, jelenséggel, eseménnyel kapcsolatosan. Folyamatok komplex bemutatása.
- Publicisztikai írások, zsánerek, szociológiai felmérések tanulmányozása, válogatása, azok felhasználásával egyén és közösség viszonyának bemutatása, értelmezése.
- Interjúkészítés az identitásvállalás formáinak vizsgálatához.
- Beszélt nyelvjárások, köznyelv és irodalmi nyelv összehasonlítása, az eltérések felismerése konkrét szöveg alapján.
- Nyelvjárási szöveg értelmezése.
- A szlovák kisebbség településtípusainak összehasonlítása, épített környezetének funkcionális szempontból történő bemutatása, értelmezése.
- A szlovák kisebbség zene-, ének- és tánckultúrájának jellemzése, összefoglalása, összehasonlítása a magyar zene- és tánckultúrával. A regionális és helyi jellegzetességek kiemelése, leírása.
- A kisebbségpolitika kereteit meghatározó jogszabályok ismerete, elemzése, esettanulmányok készítése, a jogalkalmazás gyakorlati kérdéseinek bemutatása.
- Esettanulmány készítése a kisebbségi önkormányzat és egy civil szervezet, egyesület működéséről.
- A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulása, az elmúlt évtizedekre gyakorolt hatásának felvázolása.
- Készítsen projektterveket. Pl. a család, a helyi közösség, a szlovák kisebbség történetével, szellemi-tárgyi hagyatékával, jelenével kapcsolatos bármely témakörben (pl. településem „útikönyve” szlovák szemmel.).

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Szlovákia helye Európában és a világban	A szlovák etnikum elhelyezkedése. Szlovákia földrajzi, közigazgatási struktúrájának bemutatása. Demográfiai jellemzők. Kultúrtörténeti örökségek, műemlékek, turisztikai látnivalók megismerése. Társadalmi-politikai viszonyok	A magyarországi szlovákok származási területeinek bemutatása.

	<p>bemutatása, elemzése.</p> <p>A határon túl élő szlovákok és Szlovákia kapcsolatának felderítése, vizsgálata.</p>	
A szlovák nép története a kezdetektől a 18. századig	<p>A szlávok etnogenezise, élet az őshazában.</p> <p>Szlávok a Kárpát-medencében az 5–9. század között.</p> <p>A Nagymorva Birodalom Rastislav idejében.</p> <p>Cirill és Metód élete, missziós tevékenysége.</p> <p>Az ószláv nyelv elismertetése.</p> <p>A szláv ábécé, első iskolák alapítása.</p> <p>A glagolikus írás megalkotása.</p> <p>Nagymorávia I. Svatopluk fejedelem korában, annak bukása.</p> <p>A Nagymorva Birodalom hagyományának szerepe a szlovák nemzeti ideológiában.</p> <p>A szlovákok a középkori Magyar Királyságban (10–14. század).</p> <p>Etnikai viszonyok Észak-Magyarországon.</p> <p>A rendi nemzet fogalma.</p> <p>A „Slovenka“, „Slovak“, „Slováky“ elnevezések megjelenése, a korszak anyagi és szellemi kultúrája.</p> <p>A szlovákok az újkor küszöbén, a husziták hatása a szlovák népre.</p> <p>Reformáció-ellenreformáció.</p> <p>Személyek, intézmények megismerése.</p> <p>A szlovák etnikum nyelvi és vallási tagozódása.</p>	<p>A szlávok anyagi-szellemi kultúrájának összehasonlítása más civilizációkkal (pl. finnugor népek kultúrája).</p> <p>A földművelő és a nomád civilizáció összevetése.</p> <p>Írott és régészeti források a szlávok megtelepedéséről, gazdasági-társadalmi-politikai viszonyairól.</p>
A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (18–19. század)	<p>Magyarország a felvilágosodás korában.</p> <p>A felvilágosodás fogalmának elsajátítása.</p> <p>A nemzeti ébredés jelentésének és fogalmának elsajátítása.</p> <p>A reformkori Magyarország társadalma és gazdasága.</p> <p>A Štúr-iskola: tevékenysége, céljai, nemzetfelfogása.</p> <p>A nemzeti-demokratikus program: a szlovák nemzet követelései.</p> <p>Magyarok és szlovákok az 1848/49-es forradalomban.</p> <p>A korszak nagy személyiségeinek megismerése: Ludovít Štúr, Ján Kollár, Janko Kráľ, Ján Botto.</p>	<p>Az evangélikus és katolikus értelmiség nemzetfelfogása.</p>
A szlovák nemzet a dualizmus korában (1867–1918); szlovákok	<p>A szlovák nemzet memoranduma.</p> <p>A kiegyezés és a nemzetiségi</p>	<p>Az asszimiláció a források tükrében.</p>

<p>mint szórvány nemzetiség a dualizmus korában</p>	<p>törvény. A nemzetiségek élete, jogi helyzete, kulturális viszonyai az Osztrák-Magyar Monarchiában. A Matica slovenská megalakulása, főbb tevékenységei. Szlovák nemzeti szerveződések – Milan Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk és Milan Hodža politikai profilja. A cseh-szlovák politikai elitjének közeledése, tervei. Az első világháború: Csehszlovákia kikiáltása, túrócszentmártoni deklaráció, Csehszlovákia létrejötte. Társadalmi, kulturális, gazdasági viszonyok bemutatása. A szlovák értelmiség tevékenysége Pest-Budán, majd Budapesten. Nemzetiségi törekvések és az állami nemzetiségi politika ellentétei. Az adott település és régió történelmi-társadalmi helyzetének változásai, jellemzői a dualizmus korában. A kor jelentősebb személyeinek megismerése.</p>	<p>Asszimiláció és urbanizáció.</p>
<p>Csehszlovákia a két világháború között és a II. világháború idején</p>	<p>Csehszlovákia nemzetiségi viszonyai. A szlovákok társadalmi, gazdasági, politikai helyzete. A nemzetiségpolitika jellemzői, szlovák autonomista törekvések. Az I. bécsi döntés következményei. A szlovák állam létrejöttének körülményei, jellemzése. A szlovák nemzeti felkelés. A szlovákok helyzete és létszáma a trianoni Magyarországon. Iskolarendszer és művelődés. A Szlovák Antifasiszta Frontjának megalakulása és tevékenysége.</p>	<p>A Csehszlovák Köztársaság berendezkedésének polgári és demokratikus jegyei, nemzetiségi politikájának hiányosságai. Anton Hlinka autonomista programja. A Tiso-féle állam totalitárius jegyei.</p>
<p>Szlovákia Csehszlovákia keretein belül</p>	<p>Szovjetunió és Csehszlovákia viszonyának bemutatása. A Beneš-dekrétumok következményei, kitelepítések. Csehszlovák-magyar lakosságcsere-egyezmény. A kommunista fordulat társadalmi, gazdasági, kulturális következményei. A nemzetiségi (oktatás, kultúra, egyesülés) változások megismerése.</p>	<p>A kassai kormányprogram elemzése. A lakosságcsere céljai, módszerei, nemzetközi háttere, következményei a magyarországi szlovákokra és a szlovákiai magyarokra. Kordokumentumok, sajtótermékek, tanulmányok ismerete.</p>

	<p>A szövetkezesítés, iparosítás és urbanizáció hatásai a nemzetiségi viszonyokban.</p> <p>A cseh-szlovák viszony elemzése.</p> <p>A magyarországi szlovákok és az anyanemzet, valamint más országokban élő szlovákok kapcsolatteremtésének lehetőségei.</p>	
Az önálló szlovák állam megalakulása	<p>Magyarország szerepe a közép-kelet-európai rendszerváltozásokban.</p> <p>Bársonyos forradalom.</p> <p>Az önálló Szlovák Köztársaság kikiáltása.</p> <p>A mai Szlovákia társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális jellemzői.</p> <p>A nemzetiségek problémái.</p>	Források, történeti munkák elemzése, olvasása.
A magyarországi szlovákok története	<p>A szlovák migráció és kolonizáció 17–18. századi megismerése.</p> <p>A belső migráció okainak bemutatása.</p> <p>A török alól felszabadított területek földrajzi-gazdasági viszonyainak megismerése.</p> <p>A szlovák migráció formái, szakaszai, irányai.</p> <p>A három nyelvsziget kialakulásának levezetése: Dunántúl, Alföld, Északkelet-Magyarország.</p> <p>Szlovákok Pest-Budán, illetve Budapesten.</p> <p>Az újraalapított települések típusainak bemutatása.</p> <p>Az új földrajzi-gazdasági, társadalmi környezet.</p> <p>A szlovák régiók komplex leírása: származás, nyelvjárás, vallás, életmód-foglalkozás, településtípusok.</p> <p>Az egyes nyelvjárások jellemzése.</p> <p>A beszélt nyelv változatainak bemutatása.</p> <p>A 18. század nagy személyiségei, irodalma.</p>	<p>A migráció rekonstruálása térben és időben, térkép segítségével.</p> <p>Források, történeti munkák elemzése, olvasása.</p>
Szlovákok Magyarországon 1945 után. Szlovákok a mai Magyarországon	<p>Lakosságcsere a gyakorlatban – személyes sorsok alapján.</p> <p>A kommunista rendszer kiépülése és a nemzetiségi élet (oktatás, kultúra, egyesülés) változásai.</p> <p>A szövetkezetek, urbanizáció, iparosítás hatása a szlovákokra.</p> <p>A nemzetiségi iskolarendszer és művelődés helyzetének feltérképezése.</p>	<p>Cikkek, tanulmányok, irodalom, sajtó a magyarországi szlovákokról.</p>

	<p>A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének tevékenységei.</p> <p>A magyarországi szlovákok adatai a népszámlálások tükrében: szociális és korösszetétel.</p> <p>A Magyarországi Szlovákok Szövetsége, Országos Szlovák Önkormányzat és más országos hatáskörű szervezetek.</p> <p>Nemzetiségi jogok, köteleességek. Törvény a nemzetiségek jogairól. Az alapvető jogok biztosának, illetve a Magyarországon élő Nemzetiségek Jogainak Védelmét Ellátó Biztoshelyettesének szerepe.</p> <p>Az oktatás és művelődés lehetőségei a mai Magyarországon.</p> <p>A mai szlovák tudományos élet, irodalom, kultúra, média helyzete.</p> <p>Kapcsolatok az anyaországgal és a határon túli szlovák közösségekkel.</p> <p>A szlovák hagyományok összefoglalása: szokások, néphagyomány, tárgyi és szellemi kultúra a mai Magyarországon.</p> <p>A feladatvállalás lehetséges módjainak feltárása az ifjúsági szervezetek munkájában, aktív részvétel a szlovák hagyományokat célzó, átörökítést szorgalmazó kulturális, tudományos egyesületekben.</p> <p>Egyéni és csoportos projektmunkák készítése.</p> <p>A nemzetiség problémái.</p>	
<p>A magyarországi szlovákok anyagi kultúrája</p>	<p>A szlovák nemzetiség épített lakókörnyezete: az épületek funkcionális és esztétikai jellemzői, lakberendezési, használati tárgyak. Tradicionális életmód, különleges foglalkozások, kézműves mesterségek, rokon kapcsolatok. Múzeum- és tájházlátogatás.</p> <p>A szlovák nemzetiség népviseletének, a női, férfi és gyermekviselet egyes darabjainak, a felhasznált anyagok megismerése.</p> <p>A kenderfeldolgozás, a szövés folyamatának megismerése.</p> <p>A szlovák nemzetiség díszítőművészetének, a népviseleti ruhadarabok díszítésének, a felhasznált anyagok, termékek megismerése.</p>	<p>A regionális és helyi jellegzetességek megismerése, feltárása, lejegyzése.</p> <p>Néprajzi tanulmányok tanulmányozása, bibliográfia készítése.</p>

	<p>Étkezési szokások: főzési kultúra, ünnepi és hétköznapi konyha régen és ma, a kenyérsütés folyamatának megismerése.</p> <p>Hallott és olvasott szövegek ismereteinek feldolgozása írásban és szóban.</p>	
A magyarországi szlovákok szellemi kultúrája	<p>A népszokások eredete, alkalmazása, jellemzése.</p> <p>Az emberi élet fordulópontjaihoz kapcsolódó népszokások.</p> <p>A vallási ünnepek szokásai.</p> <p>Jellegzetességek, sajátosságok elsajátítása.</p> <p>A naptári év szokásai, a családi élet szokásai, jeles napi szokások.</p> <p>A felkutatott hagyományok lejegyzése.</p> <p>Hiedelemvilág: különböző eseményekhez kapcsolódó praktikák, mitikus alakok.</p> <p>A magyarországi szlovákok népköltészetének leírása.</p> <p>Népzene, népi hangszerek, népmesék, balladák, népdalok, néptáncok.</p> <p>Összefüggések felismerése irodalmi, zenei alkotások segítségével.</p> <p>A szépirodalmi szövegek önálló rendszerezése, vizsgálata történelmi hitelesség szempontjából.</p>	A regionális és helyi jellegzetességek megismerése, feltárása, lejegyzése.
A magyarországi szlovákok nyelve, nyelvjárásai	<p>A nyelvjárás fogalmának meghatározása.</p> <p>A három nyelvjárás csoport és dialektusainak alapos vizsgálata.</p> <p>A magyarországi szlovák nyelvjárások.</p> <p>A köznyelv és irodalmi nyelv területeinek, összefüggéseinek, történelmi fejlődésének szakaszai.</p> <p>Nyelvjárás szövegek vizsgálata, összehasonlítása, átírása irányított formában irodalmi nyelvre.</p>	A régió, a település nyelvjárásának feltárása, lejegyzése.

C) FOGALMAK

Szlovákia helye Európában és a világban	etnikum, demográfiai jellemző, kultúrtörténelmi örökség, társadalmi viszonyok, politikai viszonyok, határon túl élő, honfitárs.
A szlovák nép története a kezdetektől a 18. századig	etnogenezis, Nagymorva Birodalom, fejedelem, fejedelemség, missziós tevékenység, ószláv nyelv, glagolikus írás, etnikai viszonyok, rendi nemzet, huszita mozgalom, reformáció, ellenreformáció.

A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (18–19. század)	felvilágosodás, nemzeti ébredés, reformkor, Štúr-iskola, nemzetfelfogás, demokratikus program, forradalom.
A szlovák nemzet a dualizmus korában (1867–1918); szlovákok mint szórvány nemzetiség a dualizmus korában	Memorandum, kiegyezés, nemzetiségi törvény, jogi helyzet, Matica slovenská, szlovák nemzeti szerveződés, politikai elit, Csehszlovákia kikiáltása, szlovák értelmiség, dualizmus.
Csehszlovákia a két világháború között és a II. világháború idején	autonóm, autonomista törekvés, I. bécsi döntés, következmény, szlovák nemzeti felkelés, Trianon, iskolarendszer, művelődés, Szláv Antifasiszta Front.
Szlovákia Csehszlovákia keretein belül	Szovjetunió, Eduard Beneš, Beneš-dekrétumok, kitelepítés, lakosságcsere, lakosságcsere-egyezmény, kommunista, kommunizmus, kommunista fordulat, szövetkezesítés, urbanizáció, iparosítás.
Az önálló szlovák állam megalakulása	Rendszerváltozás, bársonyos forradalom, megalakulás, kikiáltás, Szlovák Köztársaság.
A magyarországi szlovákok története	migráció, kolonizáció, földrajzi viszonyok, gazdasági viszonyok, nyelvsziget, egyházi tulajdon, újratelepített.
Szlovákok Magyarországon 1945 után. Szlovákok a mai Magyarországon	lakosságcsere, kommunista rendszer, oktatás, egyesülés, nemzetiségi iskolarendszer, Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége, népszámlálás, törvény, nemzetiségi törvény, tudományos élet, határon túli szlovák közösség.
A magyarországi szlovákok anyagi kultúrája	lakókörnyezet, anyagi kultúra, forrás, tárgyi kultúra, tárgyi néprajz, hagyományos életmód, alapmotívum, képfestés, kenderfeldolgozás, szövés, kenyérsütés.
A magyarországi szlovákok szellemi kultúrája	eredet, alkalmazás, jellemzés, emberi élet fordulópontja, mitikus alak.
A magyarországi szlovákok nyelve, nyelvjárások	nyelvjárás csoport, nyelvjárás, dialektus, köznyelv, vizsgálat, jellegzetesség, tipikus jegy.

PODROBNÉ POŽIADAVKY MATURITNEJ SKÚŠKY ZO SLOVENSKEJ VZDELANOSTI

OPIS SKÚŠKY

V požiadavkách maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti sú zdôraznené dva základné ciele:

Prvým základným cieľom maturitnej skúšky je zistiť, nakoľko si študenti osvojili poznatky, základné fakty interdisciplinárneho maturitného predmetu. Ide o poznatky z dejín, národopisu, zemepisu, jazykovedy, dialektológie, architektúry, sociológie, literárnej histórie, hudby slovenského národa a slovenskej národnej menšiny v Maďarsku, respektíve základné poznatky z politológie.

Skúška je zameraná na zistenie toho, nakoľko si maturanti osvojili základné otázky a problémy slovenskej menšiny v Maďarsku a nakoľko sú schopní interpretovať ich a orientovať sa v nich.

Na druhej strane základnou požiadavkou maturitnej skúšky je zistenie toho, do akej miery sú maturanti schopní osvojený obsah učiva sformulovať do všeobecnej formy, respektíve či na nadhodené otázky a problémy sú schopní uviesť konkrétne príklady, fakty a podložiť ich argumentmi.

Skúška stredného stupňa je zameraná na skúšanie poznatkov, faktov - najmä pojmov. Okrem požadovania základných poznatkov, je zameraná aj na zistenie toho, nakoľko maturanti pochopili otázky a problémy, ktoré určujú minulosť a prítomnosť slovenskej menšiny v Maďarsku, jej hmotnú a duchovnú kultúru, jej spoločensko-politické postavenie.

Na skúške stredného stupňa treba zistiť, či sú maturanti schopní vysvetliť a sformulovať tieto otázky aj vo všeobecnej forme. Základnou požiadavkou je, aby na skúškach boli hodnotené kompetencie študentov. (Schopnosť analyzovať pramene, tvorba analógií, spoznávanie kauzálnych vzťahov, zákonitostí.)

Maturanti majú byť zbehlí v komunikácii, zruční v základných postupoch osvojovania si informácií, v systematizácii a v usudzovaní.

Skúška vyššieho stupňa má všeobecnejší charakter. Je zameraná predovšetkým na hodnotenie zručností, schopností a poznatkov tých maturantov, ktorí chcú pokračovať v štúdiu na vysokých školách.

Na skúške vyššieho stupňa sa od maturantov vyžadujú zložitejšie kompetencie. Maturanti majú byť zbehlí v používaní zložitejších postupov a metód získavania vedomostí. Majú byť samostatnejší v kompetenciách, pri výbere tém, hľadísk analýzy a systematizácie, pri aplikácii usudzovaní a vyjadrovaní sa.

Kompetencie skúšok stredného a vyššieho stupňa sa zhodujú.

Rozdiel je v konkrétnosti, respektíve abstraktnosti prístupu k danej téme, zložitosti odpovede a v miere jej samostatnosti.

A) KOMPETENCIE

- Narábanie s prameňmi, analýza dokumentov (hmotných, písomných, obrázkových, elektronických) tykajúcich sa dejín slovenského národa a slovenskej národnosti v Maďarsku.

- Nastolenie historických, národnostno-politických problémov na základe štúdia prameňov. Spoznanie kauzálnych vzťahov, objavenie zákonitostí, načrtnutie analógie medzi minulosťou a prítomnosťou.
- Poznávanie múzeí, národopisných zbierok, historických pamiatok, pamätníkov, zbieranie informácií, systematizácia faktov, ich analýza. Na základe nahromadených faktov, prostredníctvom ich analýzy načrtnutie každodenného života a sviatkov slovenskej menšiny.
- Poznávanie hmotného a duchovného národopisného dedičstva. Použitie poznatkov pri názornom predstavení, opise regiónov obývaných Slovákmi.
- Odhalenie súvislostí zemepisného, prírodného prostredia, životných pomerov, životného spôsobu a kultúry, interpretácia ich vzájomných súvislostí.
- Analýza máp, zbieranie historických, ekonomických, štatistických, demografických údajov, grafov, grafikonov, ich analýza, komparácia v súvislosti s danou osadou, javom, procesom alebo udalosťou. Komplexný opis procesov.
- Štúdium publicistickej literatúry, žánrov, sociologických prieskumov. Ich použitie pri interpretácii vzťahu jednotlivca a kolektívu.
- Zostavenie interview k skúmaniu rôznych foriem menšinovej identity.
- Porovnávanie zaužívaných nárečí, hovorového jazyka a spisovnej slovenčiny. Identifikácia rozdielov na konkrétnych textoch.
- Interpretácia nárečového textu.
- Porovnávanie, typológia Slovácki obývaných osád, funkcionálny opis architektonického dedičstva Slovákov v Maďarsku.
- Charakteristika, krátky súhrn hudobnej a tanečnej kultúry, spevov slovenskej menšiny. Porovnanie s maďarskou hudobnou a tanečnou kultúrou. Zdôraznenie miestnych a regionálnych zvláštností.
- Poznanie, analýza národnostného zákona a predpisov, určujúcich rámec národnostnej politiky. Napísanie štúdií o praktickom uplatňovaní právnych predpisov.
- Napísanie štúdie o fungovaní menšinovej samosprávy a spoločenskej organizácie, resp. spolku.
- Prehľad národnostno-politickej legislatívy, jej dopad na národnostno-politickú prax minulých desaťročí.
- Zostavenie projektov. Napr. na tému dejiny rodiny, miestneho kolektívu slovenskej menšiny, resp. z hociktorej témy, týkajúcej sa hmotného a duchovného dedičstva slovenskej menšiny. (Např. Zostavenie „sprievodcu“ danou osadou, slovenskými obcami.)

B) POŽIADAVKY NA OBSAH UČIVA

TEMATICKÉ OKRUHY	STUPNE SKÚŠOK	
	Stredný stupeň	Vyšší stupeň
Miesto Slovenska v Európe, vo svete	Umiestnenie slovenského etnika. Predstavenie zemepisnej, administratívnej štruktúry Slovenska.	Opis regiónov, z ktorých Slováci v Maďarsku pochádzali.

	<p>Demografické črty.</p> <p>Poznanie kultúrno-historických dedičstiev, umeleckých pamiatkov, turistických pozoruhodností.</p> <p>Predstavenie, analýza spoločensko-politických pomerov.</p> <p>Skúmanie, odhalenie stykov medzi Slovákami žijúcimi v zahraničí a Slovenskom.</p>	
<p>Dejiny slovenského národa od začiatkov do XVIII-ého storočia</p>	<p>Etnogenéza Slovanov, život v pravlasti.</p> <p>Slovania v Karpatskej kotline v V.–IX. storočí.</p> <p>Veľkomoravská ríša v čase panovania Rastislava.</p> <p>Život Cyrila a Metoda, ich misijná činnosť.</p> <p>Uznávanie staroslovanského jazyka.</p> <p>Slovanská abeceda, založenie prvých škôl.</p> <p>Vytvorenie hlaholského písma.</p> <p>Veľkomoravsko v čase panovania Svätopluka, jeho rozpad.</p> <p>Úloha tradície Veľkomoravskej ríše v slovenskej národnej ideológii.</p> <p>Slovania v Maďarskom kráľovstve, v stredoveku (X.–XIV. storočie).</p> <p>Etnické pomery na Severnom Maďarsku.</p>	<p>Porovnanie materiálnej a duchovnej kultúry Slovanov s inými kultúrami (napr. s kultúrou ugrofínskych národov).</p> <p>Porovnanie roľníckych a kočovníckych kultúr.</p> <p>Písomné a archeologické pramene o usadení sa Slovanov, o ich ekonomických a politických pomeroch.</p>

	<p>Pojem feudálneho národa.</p> <p>Zjavenie pomenovaní „Slovenka”, „Slovak”, „Slováci”</p> <p>v materiálnej a duchovnej kultúre obdobia.</p> <p>Slováci na prahu nového veku, vplyv husitov na slovenský národ.</p> <p>Reformácia-protireformácia.</p> <p>Poznanie osôb, inštitúcií.</p> <p>Jazykové a náboženské rozčlenenie slovenského etnika.</p>	
<p>Osvietenstvo a obdobie slovenského národného prebudenia (XVIII.–XIX.storočie)</p>	<p>Maďarsko v období osvietenstva.</p> <p>Osvojenie pojmu osvietenstvo.</p> <p>Osvojenie zmyslu a pojmu národné prebudenie.</p> <p>Predstavenie, činnosť významných slovenských predstaviteľov doby.</p> <p>Spoločenstvo, hospodárstvo Maďarska v dobe reformácii.</p> <p>Osvojenie činnosti Štúrovej školy: jej úloha, ciele, národový názor.</p> <p>Národno-demokratický program: požiadavky slovenského národa.</p> <p>Maďari a Slováci v revolúcii v rokoch 1948/49.</p> <p>Predstavenie veľkých osobností doby: Ľudovít Štúr, Ján Kollár, Janko Kráľ,</p>	<p>Koncepcia národa evanjelickej a katolíckej inteligencie.</p>

	Ján Botto.	
Slovenský národ v období dualizmu (1867–1918); Slováci, ako sporadická národnosť v období dualizmu	<p>Memorandum slovenského národa. Vyrovnanie a národnostný zákon.</p> <p>Život, právna situácia, kultúrne pomery národností v Rakúsko-Uhorskej monarchie.</p> <p>Založenie Matice slovenskej, osvojenie jej hlavnej činnosti.</p> <p>Slovenské národné organizovanie – politický profil Milana Rastislava Štefánika, Tomáša Garrigue Masarika, Milana Hodžu.</p> <p>Približovanie, plány českej a slovenskej politickej elity.</p> <p>Prvá svetová vojna: vyhlásenie Československa, deklarácia v Liptovskom Mikuláši, vytvorenie Československa.</p> <p>Predstavenie spoločenských, kultúrnych, hospodárskych pomerov.</p> <p>Činnosť slovenskej inteligencie v Pešť-Budíne, potom v Budapešti.</p> <p>Národnostné snahy a rozdiely štátnej národnostnej politiky.</p> <p>Zmeny, črty, historicko-spoločenská situácia danej obce a régia v dobe dualizmu.</p>	<p>Asimilácia v zrkadle prameňov. Asimilácia a urbanizácia.</p>

	Spoznanie významných osobností doby.	
Československo medzi dvoma svetovými vojnami a počas druhej svetovej vojny	<p>Národnostné pomery Československa.</p> <p>Spoločenská, hospodárska, politická situácia Slovákov.</p> <p>Črty národnostnej politiky, Slovenské autonómické úsilie.</p> <p>Následky prvého viedenského rozhodnutia.</p> <p>Okolnosti, opis vytvorenia prvého slovenského štátu.</p> <p>Slovenské národné povstanie.</p> <p>Situácia, počet Slovákov v trianonskom Maďarsku.</p> <p>Školský systém a vzdelanie.</p> <p>Založenie a činnosť Slováckeho antifašistického frontu.</p>	<p>Občianske a demokratické črty prvej republiky.</p> <p>Nedostatky národnostnej politiky.</p> <p>Autonomistický program A. Hlinku.</p> <p>Totalitárne črty slovenského štátu za J. Tisu.</p>
Slovensko v rámci Československa	<p>Predstavenie vzťahu Sovietskeho zväzu a Československa.</p> <p>Následky Benešských dekrétov, presídľovania.</p> <p>Dohoda československej-maďarskej výmeny obyvateľstva.</p> <p>Spoločenské, hospodárske, kultúrne následky komunistického obratu.</p> <p>Poznanie národnostných zmien (školsťvo, kultúra, spojenie).</p>	<p>Analýza Košického vládneho programu.</p> <p>Ciele výmeny obyvateľstva.</p> <p>Propaganda, metódy výmeny.</p> <p>Jej dosledky.</p> <p>Rozbor, čítanie prameňov, novín, štúdií.</p>

	<p>Vplyv družstiev, industrializácie a urbanizácie na národnostné vzťahy.</p> <p>Analýza vzťahu Čechov a Slovákov.</p> <p>Koncipovanie názorov o osudných zvratoch Slovákov.</p> <p>Diskusia, rozhovor o možnostiach na vytváranie stykov medzi Slovákov v Maďarsku a materinskej krajiny, taktiež medzi Slovákov žijúcich v zahraničí.</p>	
Vytvorenie samostatného slovenského štátu	<p>Úloha Maďarska v zmenách politického systému v Stredo-východnej Európe.</p> <p>Zamatová revolúcia.</p> <p>Vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky.</p> <p>Spoločenské, hospodárske, politické, kultúrne črty dnešného Slovenska.</p> <p>Rozhovor a diskusia o národnostných problémoch.</p>	Rozbor, čítanie prameňov a pôvodných prác.
Dejiny Slovákov v Maďarsku	<p>Poznanie slovenskej migrácie a kolonizácie z XVII.–XVIII. storočia.</p> <p>Predstavenie príčin vnútornej migrácie.</p> <p>Poznanie zemepisných-hospodárskych pomerov území oslobodených od panovania Turkov.</p> <p>Formy, fázy, smery slovenskej migrácie.</p> <p>Vytvorenie troch jazykových</p>	<p>Rekonstrukcia migrácie v priestore a case pomocou mapy.</p> <p>Rozbor, čítanie prameňov a pôvodných prác.</p>

	<p>ostrovov: Zadunajsko, Dolná zem, Severovýchodné Maďarsko.</p> <p>Slováci v Pešť-Budíne, respektíve v Budapešti.</p> <p>Spoznanie črt jednotlivých nárečí.</p> <p>Predstavenie zmien hovorového jazyka.</p> <p>Predstavenie znovuosídlených typov osád.</p> <p>Nové zemepisno-hospodársko-spoločenské prostredie.</p> <p>Komplexný opis slovenských región: pôvod, nárečie, náboženstvo, životný spôsob-zamestnanie, typy osád.</p> <p>Veľké osobnosti, literatúra XVIII. storočia.</p>	
<p>Slováci v Maďarsku po roku 1945, Slováci v dnešnom Maďarsku</p>	<p>Výmena obyvateľstva v praxi, podľa individuálnych osudov.</p> <p>Vybudovanie komunistického režimu zmeny národnostného života (školsťvo, kultúra, združenie).</p> <p>Vplyv družstiev, urbanizácie, industrializácie na Slovensku.</p> <p>Situácia národnostného školstva a vzdelávania.</p> <p>Činnosť Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku.</p> <p>Údaje Slovákov v Maďarsku v zrkadle sčítania ľudu:</p>	<p>Články, štúdie, literatúra o Slovákoch v Maďarsku.</p>

	<p>sociálne, vekové zloženie.</p> <p>Zväz Slovákov v Maďarsku, Celoštátna slovenská samospráva a ďalšie organizácie s celoštátnou kompetenciou.</p> <p>Národnostné práva, povinnosti.</p> <p>Zákon o národných a etnických práv.</p> <p>Možnosti školstva a vzdelávania v dnešnom Maďarsku.</p> <p>Postavenie dnešného slovenského verejného života, literatúry, kultúry, médié.</p> <p>Styky s materinskou krajinou a so zahraničnými slovenskými spoločnosťami, organizáciami.</p> <p>Zhrnutie slovenských tradícií: zvyky, ľudová tradícia, materiálna a duchovná kultúra v dnešnom Maďarsku.</p> <p>Možné spôsoby práce mládežníckych organizácií, aktívna prítomnosť na vedeckých, kultúrnych stretnutiach s cieľom uchovania slovenských tradícií a zdedenia jazyka.</p> <p>Príprava osobných a skupinových projektových prác.</p> <p>Rozhovor a diskusia o národnostných problémoch, o pestovaní tradícií, o</p>	
--	---	--

	historickom, materiálnom a duchovnom dedičstve.	
Materiálna kultúra Slovákov v Maďarsku	<p>Budované obytné prostredie slovenskej národnosti: funkcionálne a estetické črty budov, architektonický a spotrebný tovar.</p> <p>Tradicionálny životný spôsob, špeciálne zamestnania, remeslá, príbuzenské vzťahy.</p> <p>Návšteva múzea, obecného domu.</p> <p>Ľudový kroj slovenskej národnosti, časti ženského, mužského a detského kroja, použité látky.</p> <p>Spracovania konopy, tkanie.</p> <p>Ozdobné umenie slovenskej národnosti, poznanie použitých látok, produktov, ozdobenie ľudových krojov.</p> <p>Stravovacie zvyky: kultúra varenia, sviatočná a každodenná kuchyňa dávno a dnes, pečenia chleba.</p> <p>Ústne a písomné spracovanie poznatkov z počutých a čítaných textov.</p>	Preštudovanie etnografických štúdií, písanie bibliografie.
Duchovná kultúra Slovákov v Maďarsku	<p>Pôvod, použitie, charakteristika ľudových zvykov.</p> <p>Ľudové tradície spájajúce k prevratu života človeka.</p> <p>Zvyky náboženských sviatkov. Osvojenie si svojrázností, zvláštností.</p>	Spoznanie, odhalenie, zapisovanie regionálnych a miestnych svojrázností.

	<p>Zvyky kalendárnych sviatkov, zvyky rodinného života, zvyky významných dní.</p> <p>Zapisovanie prehľadaných tradícií.</p> <p>Svet domnienok: praktiky spájajúce k rôznym údalostiam, mýtické postavy.</p> <p>Dôkladný opis ľudovej slovesnosti Slovákov v Maďarsku.</p> <p>Ľudová hudba, ľudové nástroje, ľudové rozprávky, balady, ľudové piesne, ľudové tance.</p> <p>Spoznanie súvislostí s pomocou literárnych, hudobných diel.</p> <p>Samostatné systematizovanie, skúmanie beletristických textov z hľadiska historickej hodnovernosti.</p>	
<p>Jazyk, nárečia Slovákov v Maďarsku</p>	<p>Definovanie pojmu nárečie.</p> <p>Dôkladné skúmanie troch skupín nárečí a ich dialektov.</p> <p>Slovenké nárečia v Maďarsku.</p> <p>Oblasti, súvislosti historického vývoja hovorového a spisovného jazyka.</p> <p>Výskum, porovnanie, prepis v riadenej forme nárečových textov na literárny jazyk.</p>	<p>Odhalenie a zapisovanie nárečia regiónu, osady.</p>

C) POJMY

Miesto Slovenska v Európe, vo svete	etnikum, demografické črty, kultúrno-historické dedičstvo, spoločenské pomery, politické pomery, žijúci v zahraničí, krajan
Dejiny slovenského národa od začiatkov do XVIII-ého storočia	etnogenéza, Veľkomoravská ríša, panovník, panovníctvo, misijská činnosť, staroslovanský jazyk, hlaholské písmo, etnické pomery, feudálny národ, husitské hnutie, reformácia, protireformácia
Osvietenstvo a obdobie slovenského národného prebudenia (XVIII.–XIX.storočie)	osvietenstvo, národné prebudenie, doba reformácie, Štúrova škola, národný názor, demokratický program, revolúcia
Slovenský národ v období dualizmu (1867–1918); Slováci, ako sporadická národnosť v období dualizmu	memorandum, vyrovnanie, národnostný zákon, právna situácia, Matica slovenská, slovenské národné organizovanie, politická elita, vyhlásenie Československa, slovenská inteligencia, dualizmus
Československo medzi dvoma svetovými vojnami a počas druhej svetovej vojny	autonomický, autonomické úsilie, I. viedenské rozhodnutie, následok, slovenské národné povstanie, Slovanský antifašistický front
Slovensko v rámci Československa	Sovietská únia, Eduard Beneš, Benešské dekréty, presídľovanie, výmena obyvateľstva, komunistický, komunizmus, komunistický obrat, družstvo, urbanizácia, industrializácia
Vytvorenie samostatného slovenského štátu	zmena politického systému, zamatová revolúcia, založenie, vyhlásenie, Slovenská republika
Dejiny Slovákov v Maďarsku	migrácia, kolonizácia, zemepisné pomery, hospodárske pomery, jazykový ostrov, cirkevný majetok, znovuosídlený
Slováci v Maďarsku po roku 1945, Slováci v dnešnom Maďarsku	výmena obyvateľstva, komunistický režim, školstvo, združenie, národnostný školský systém, Demokratický zväz Slovákov v Maďarsku, sčítanie ľudu, zákon, národná a etnická menšina, vedecký život, zahraničné slovenské spoločenstvo, organizácia
Materiálna kultúra Slovákov v Maďarsku	obytné prostredie, materiálna kultúra, prameň, vecná kultúra, vecný národopis, tradičný životný spôsob, základný

	motív, modrotlač, spracovanie konopy, tkanie, pečenie chleba
Duchovná kultúra Slovákov v Maďarsku	pôvod, použitie, charakteristika, prevrat života človeka, mýtická postava
Jazyk, nárečia Slovákov v Maďarsku	skupina nárečí, nárečie, dialekt, hovorový jazyk, výskum, charakteristika, typický znak